

https://www.youtube.com/watch?v=bUAtiS9sjog&list=PLvo_r_b8iR9wH1XO3AphTIYVZZJ-8AZ9V

Sorular

1. Bir saat ile senelik nafil ibadet sevabi kazanılabilir mi?
2. Efendimiz (SAV) Hz Aise'den ibadet için izin istermiydi?
3. Sınırlarla kayıtlı insan nasıl olurda sınırsız cenneti kazanmaya layık olabilir?

TEFEKKÜR (Pirlanta)

"Bir saat tefekkür, bir sene nafil ibadet hükmüne geçer" mealinde Tefekkürün yolu, usulü, metodu nasıldır? Belli bir vird veya zikri var mıdır? En çok tefekküre sevkeden ayetler hangileridir? Sessizce yapılan dualar tefekkür yerine geçer mi?

Zannediyorum, soru sorulurken cevabı da verilmiş oldu. Bir saat tefekkür, bir sene nâfile ibâdet hükmünde olduğu zayıf bir hadis-i şerifte ifade ediliyor ama; hadisten daha ziyade K. Kerim'de bu meseleyi te'yid eden pekçok ayet var: **"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün ihtilafında akli başında olan kimseler için gerçekten açık ibretler vardır."** (Ali imran-190). Evet, ayların, güneşlerin âhenk içinde doğup batmasında, nizamın baş döndürücü bir keyfiyetle deverân ve cereyan edip durmasında, düşünebilen kimseler için ibretler vardır. Bu ayet-i kerime tefekkür mevzûunda sarîh bir delildir. **Efendimiz (S.A.V), "Bir insan bu âyeti okur da düşünmezse, yazıklar olsun ona" buyururlar.** Ümmü Seleme validemiz, bu ayet nâzil olduğu zaman veya Efendimiz (S.A.V) bu âyeti okurken, ağladığını nakleder. Zaman ve mekânın Efendisi bir gece, teheccüd vaktinde bu ayeti okuyup hıçkırma hıçkırma ağlamışdı. Düşünmeye açılan bir kapı ve tefekkür iklimine açılan yollarda birer rehber sayılan bu ve emsali ayetler, İslâm' da düşünce hayatının buudlarını göstermeleri bakımından çok önemlidirler.

Yalnız, önce tefekkürün ne demek olduğunu bilmek lâzım. **Tefekkür, evvelâ, bir ilk bilgiye dayanmalıdır.** Yoksa âmiyâne, câhilane tefekkürlerle hiçbir yere varılamaz. Böyle kapalı tefekkür, zamanla bıkkınlık meydana getirir. Sonra da insan tefekkür etmez olur. Bir insanın evvelâ, tefekkür edeceği mevzuu çok iyi bilmesi, tefekküre esas teşkil edecek hususları zihninde hazır malzeme haline getirmesi, yani bir mâlumat-ı sabıkası bulunması lâzımdır ki, sistemli düşünmesi mümkün olabilsin. Ayların, yıldızların, cereyân ve deverânını, onların insanoğluyula münâsebetini, insanı teşkil eden zerrelere akıllara durgunluk veren hareket ve faaliyetlerini, biraz olsun biliyorsa, bunlarla alâkalı düşündüğü zaman bu bir "tefekkür" olabilir. Yoksa, ayların güneşlerin harekâtına bakıp da, şairane ilhâmımlarla birşeyler duyup birşeyler söyleyenlere mütefekir değil, ilhamlarını söyleyen hayâlcî denir. Keza; tabiat bataklığına saplanmış bir kısım natüralist düşünür ve şairlere de mütefekir demek mümkün değildir. Hele Cumhuriyet dönemi, kalburüstü gösterilen şair ve yazarlarımız arasında mütefekir o kadar azdır ki, bir elin parmak

sayısını geçmez. Onlar da dînî duygu ve dînî düşüncelerinden ötürü ademe mahkûm edilmiş ve toplumun onları tanımalarına katiyyen meydan verilmemiştir.

Bu dönemde az bir zümre, eşya ve varlığı kurcalamış ama, onlar da eşyanın hakikatına katiyyen nüfuz edememişlerdir. Vakıa, bu dönemin tabiat sever şairlerinin beyanları içinde insan, cennetleri dinliyor gibi olur: Suların şakır şakır akmasında yağmurun şıpır şıpır yağmasında, ağaçların hemhemesinde, kuşların demdemesinde öyle destanlar keserler ki, insan kendisini cennetlerin ortasında zanneder. Fakat bu insanlar hep, netice ve ötelere kapalı yaşadıklarından, eskinin düşmanı, yeninin de cahili olarak kalakalmışlardır. Ömürleri, şehadet âleminin, tenteneli perdesi üzerinde sayıklamakla geçmiş ve tek kürekli sandalla seyahat ediyor gibi, kendi etraflarında dönüp durmuşlardır. Bunların, hayata dair düşüncelerinin her yanında bir tıkanıklık vardır; bunların tefekkür dedikleri şey de, bu tıkanıklık içindeki ümitsizce ızdıraplardır. Ve tabü böyle bir tefekkürün hiç bir faydası da yoktur.

Tefekkür etmek için evvelâ, bir ilk malumat; hâl-i hazırdaki durumun kavranması, öze uygun yeni terkipler, yeni komprimeler ve bütün bunlar üzerinde gerçeği arama düşüncesiyle fikir sancısı lâzımdır. Bu sistemle düşünebilen şahıs, düşüncede sürekli, 'yeni yeni hükümlere varabilir; bu hükümleri daha başka düşünce hamlelerine esas yaparak, daha ilerilere sıçrayabilir; ondan yeni yeni neticeler çıkararak tefekküründe derinleşip buudlaşır. Sonrada tek buudlu veya çift buudlu düşüncesini. üç buudlu, çok buudlu tefekküre ulaştırarak, zamanla "zülcenaheyn" bir mütefekkir ve bir insan-ı kâmil seviyesine çıkabilir.

Hasılı, düşünmenin ilk esası olarak; okuma, kâinat kitabını mütalaaya alışma, sinisini Hakk'dan gelen esintilere, kafasını şeriat-ı fitriyenin prensiplerine karşı açık tutma, varlığa, onun mukaddes tercümesi sayılan Kur'an adesiyle bakma gibi hususları sıralayabiliriz... Yoksa, kutup yıldızı şurada duruyor, güneş şöyle batıyor, Zühre şöyle, Merih böyle... başı, hedefi, gayesi belirlenememiş, cahilce eşyanın yüzüne bakış katiyyen tefekkür olmayacağı gibi, böyle bir düşünceyle bir yere varmağa da imkân yoktur. Sevap kazandırıp kazandırmadığı da her zaman münakaşa edilebilir.

Bir saat tefekkürün, senelerce yapılan ibadete denk olması şundandır. İnsan, bir saat sağlam tefekkür sayesinde onda, erkân-ı imaniye inkişaf eder; içinde marifet nurları parlar; derken kalbinde muhabbet-i ilâhi belirir... Sonra rûhanî zevklere ulaşır ve kanatlanmış gibi olur.

İşte böyle bir tefekkürle herhangi bir insan, bu türlü tefekkürden mahrum bir işin, bin ayda varabildiği mesafeye varmış, dolayısıyla de en büyük kazançlara ermiş sayılır. Böyle bir anlayış ve şuur içinde Rabbine teveccüh edememiş bir insana gelince, bin sene durmadan yatıp-kalksa, terakki adına bir adım atmış sayılmaz. Bu itibarla da yaptığı şeyler bir saat tefekküre mukabil gelmez. Ama bu demek değildir ki, onun bin sene yaptığı ibadet-ü taat boşa gitmiştir. -haşa- Allah karşısında onun ne bir rükûu, ne bir secdesi, ne bir kavmesi, ne de bir celsesi boşa gitmemiştir.

"Kim zerre kadar hayır yapsa onu görür, kim de, zerre kadar şer yapsa onu görür." (Zilzal7-8). Yani herkes kazancına göre bir kısım şeylere mazhar olur. Bu esasa binâen ne şekilde olursa

olsun o da vazife-i ubûdiyetini edâ etmiş; kulluğunu yerine getirmiş ve Rabbiyle bir çeşit münasebete geçmiş sayılır. Fakat tefekkürden hâsıl olan şeyleri elde edemez.

Evet, bu ma'nâdaki bir tefekkür, arzettiğim gibi bin sene ibadete mukabil gelebilir.

Bir diğer şey daha soruluyor: Tefekküre esas teşkil eden veya vesile olan belli vird veya zikir var mıdır? Belli virdler ve zikirler insanın tefekkürünü geliştirebilir mi?

Bu da yine kâinat kitabını mütalaada olduğu gibi, şuurlu olmaya bağlıdır. Şuurlu dua, şuurlu münacat, şuurlu yakarış, bazen insanın içdünyasında en paslı gibi görünen kilitleri de açabilir. Ancak, bu vird ve zikrin, nereden, nasıl seçilip alınacağına dair birşey söyleyemeyeceğim. Bu durum, istidat ve kabiliyetlere göre farklılık arz edeceği gibi, şahısların inanç ve kanaatlerine göre de değişik olabilecektir. Bu itibarla, isteyen sinisini "cevşen'e, isteyen "evrad-ı kudsiye" ile isteyen "me'surât"la, isteyen Şazeli, Şah-ı Geylâni, Ahmet Rufaî ve Ahmet Bedevî Hazeratından birinin evradıyla çoşturabilir. Bu büyük zatların, büyük virdleriyle meşgûl olurken, insan o zatları adeta yanında hisseder ve o huzur içinde okuduğu şeylerin zevkine doyamaz. Keşke, herkes bu virdleri okuyup onlardan istifade edebilseydi; kendilerini yenileyecek ve Allah'la münasebetlerini kuvvetlendireceklerdi...!

Bir diğer husus da şu; tefekküre sevkeden âyetler, sessizce yapılan duâlar, tefekkür yerine geçer mi?

Manâsı anlaşılıyor ve insan onda derinleşemiyorsa tefekkür olmaz. Sevap olur da tefekkür olmaz. Tefekkür, fikretmeden gelir. Vak'alarla yeni vak'aları bir araya getirme ve terkipler yapmak demektir. Bir şeyin sebebiyle neticesi illetle malul arasında münasebet kurma Allah'la kul-mabut münasebetini perçinleştirme her zaman bir tefekkür sayılsa da bu kudsî münasebete ulaşılmayan evrad-u ezkar veya en mübarek zatların dersi de olsa, sevap olur, fakat tefekkür olmaz. Tefekkür olabilmesi, ruhu ve gönlü çalıştırmaya, tefekküre mevzu olan şeyin üzerinde durmaya, araştırmaya, Rabbimizle münasebetlerimizi derinleştirip kuvvetlendirmeye bağlıdır. Rabbim muvaffak eylesin. Günümüzde en kıt,en az olan şey tefekkürdür. Bu itibarla insanımızın tefekkür noktasında yaya olduğu söylene mübalağa yapılmış sayılmaz.[\[2\]](#)

TEFEKKÜR: İLMİN TEBESSÜM EDEN YÜZÜNDE ALLAH'I GÖREBİLMEKTİR

Materyalistlerin, Allah'ı inkar için kullandıkları ilim, bilakis O'nu tanımak ve bilmek için şarttır. İlim, Allah'ın varlığını ve birliğini isbat edip basiretsizlerin gözlerindeki perdeyi yırtmak için bir dayanaktır.

İlmin hangi yönüne bakarsanız bakın, onun mütebessim çehresinde Allah'ı göreceksiniz. O bakış ve görüşle arzu, iştihak ve hahişkârlık içinde araştırmalara yöneleceksiniz. Labaratuarların içine girip ilmin dekaikine vakıf oldukça da, Cenâb-ı Hakk'a ait ma'nâları yakalayacaksınız. Her hücrede hayat çekirdeğini bulduğunuz gibi, Allah'a ait ma'na çekirdeklerini de bulacaksınız. İmanınız ve yakîniniz ile araştırma şevkiniz artacak, ilmî ve teknolojik seviyeniz yükselecek, yeni yeni merhaleler kat'edeceksiniz.

Allah hakkındaki kanatları sağlam ve tefekkür dairesi geniş olanlar, ahiret nimetlerinden de en fazla istifade edip, Cennet'teki layezel cilvelere ve ra'şelere en çok mazhar olanlar olacaktır. Allah'ın mütemadî tecellilerine ve değişik nimetlerinin akıp-gelişine; hayatının her lahzasında değişik mütalaalar ile tefekkür edip, Kâinat Kitabı'nın değişik sayfalarını mütalaa eden insanlar mazhar olacaktır.

Kur'ân'ın tefekkür hususundaki ikazlarına ve teşviklerine uymuş, îman şuurunu gerçekten kavramış olan mü'minin, ilim ve fen açısından geri kalmasına imkan yoktur. Mü'minler, eğer geri kalmış, yeni ufuklara ulaşamamışlarsa, Kur'ân'ın ikazlarına uymamış, îman şuuruna erememidler demektir.

Ma'rifetin artması, millî harsın artması, ilim ve teknikte ileriye gidilmesi, müslümanların meskenet ve mezelleten kurtulması, ahiretin kazanılması; Allah hakkında gerçek ma'rifetin elde edilmesi, tetkik, tefekkür, teemmül ve araştırmalar neticesinde hasıl olacaktır.

Cenâb-ı Hakk-dinsizlerin ve bir kısım muhakemesizlerin İslâm tefekkürüne karşı çıkıp, perde germeleri neticesinde- tefekkürü unutmuş olan müslümanlara, tefekküre giden yolu gösterebilirsin, düşünmeye sevketsin. Kendi yapımızı, en küçük parçalarımızı, kâinatta cereyan eden hadiseleri, mikro alemde makro aleme kadar herşeyi düşünmek ve tefekkür etmek suretiyle; asırlardan beri kaybettiklerimizi yeniden elde ederek, izzetimizle arz-ı endam etmeye muvaffak etsin. Allah tevfiik ve inayetiyle o tatlı ve mutlu günleri gösterebilirsin... Amin. [\[3\]](#)

O'NUN TEFEKKÜRÜ

Bir gece Allah Resulü bana hitaben "Ya Âişe! Müsâade eder misin, bu gece Rabbime ibadet edeyim" dedi. Ben de "Seninle olmayı severim, fakat Senin hoşuna gidecek olan her şeyi de severim" dedim.

Allah Resulü kalktı ve namaza durdu. O gece sabaha kadar "göklerin ve yerin yaratılışında, gecenin ve gündüzün gidip-gelişinde elbette akıl sahipleri için ibretler vardır." (Âl-i İmran, 3/190) âyetini okudu ve gözyaşı döktü. Sabah olunca ezan okumaya gelen Hz. Bilâl kendisine: "Ya Resûlallah Kendini niçin bu kadar zora koşuyorsun? Allah (cc) Senin geçmiş ve gelecek bütün günahlarını affetti" dedi. Bunun üzerine Efendimiz (sav): şöyle buyurdu. "Bana bu kadar ihsanda bulunan Rabbime ihsanı ölçüsünde şükreden bir kul olmayayım mı?"

Meğer Allah Resûlü ne için gözyaşı döküyormuş? O, kendi çizgisi içinde, şükür zirvesini tutturamamaktan korkuyor ve bunun için ağlıyor! Böyle bir Zâtın günah işleyeceğini veya günaha meyletmış olabileceğini, düşünebilir misiniz?..

Efendimiz, Allah (cc)'ın yasak kıldığı şeyleri yapmamakta ne kadar hassas, günaha girmeme mevzuunda ne derece dikkatli davranıyordu ise, emirleri dinleme konusunda da aynı derecede hassas, emre âmade ve titizdi. O'nun masumiyet ve nezahetine sadece bu zâviyeden bakılsa, zannediyorum başka delil aramaya ihtiyaç olmayacak.

Aslında, O'nun yaşadığı gibi bir hayat yaşamaya kimse güç yetiremezdi. Ferdî ibadetlerinde, kendine karşı çok disiplinli ve nefesine karşı da çok ciddi idi. Âdetâ O'nun bütün hayatı, ibadete göre programlanmış gibiydi.. âdetâ ibadet etmediği bir an yoktu. Tabii ki ibadeti sadece bildiğimiz, namaz, oruç vs. şeklinde sınırlandırmamak lazım. O yaptığı her işi, ibadet şuuruyla yapıyordu.

Biz O'na "Zahidler Zahidi" derken, kelime yetersizliğinden dolayı dedik. Yoksa O'nun zühdünü bir başka kelime ve bir başka lafızla ifade etmek gerekirdi.[\[4\]](#)

TEFEKKÜR

Düşünme, insanlığın en mümeyyiz vasfıdır. İnsana "düşünen canlı" derler. Ya düşünmeyen insana?.. Bilginin, görgünün ulaşamadığı noktalarda hep tefekkürün bayrağı dalgalanmaktadır. Sınırlarla kayıtlı insan, onda sınırsızlığa erer ve zamanın üstüne çıkar. Tefekkür, insan melekelerinin ulvîleşmesi ve onun melekler âleminin esrarına ermesi için ileri sürülen sebeplerin büyüklerindedir. Nübüvvetin ruhunda bir inci gibidir. Vahye dayanacağı ana kadar her Nebî ilk dersini tefekkür edeceği çevreden alır. Büyük Hakk dostları tefekkür sayesinde sonsuzluğa erer, eşyanın hakikatını yakalamaya çalışır.

Sokrates'ten Paskal'a kadar, tefekkür sayesinde insanlık nice kıymetler kazanmıştır. Bu tefekkür, mucizevî imkânlar bekleyen beceriksizin, işsizin, güçsüzün kara kara düşünmesi değildir. Çaresiz, hâdiseler altında ezilen, elleri boynunda, bitkin ve bedbinin düşüncesi de değildir. Hele sistemsiz düşünce hiç değildir. Nereden başlayıp, hangi maksada doğru düşünülmesi gerektiğini hesap etmeden, piste ortadan girer gibi işe başlamak, avâmca bir düşünce tarzıdır.

Bir de; meseleleri karanlıkta, el yordamıyla halletmeye çalışan, sözlerinde tefekkür ağırlığı bulunduğu hâlde gerçekten hiçbir fikir hamlesi olmamış bir kadro vardır ki, yukarıda sayılanlara nazaran en bedbaht ve en zararlı olan işte bunlardır. Bunların hayatları, başkalarına ait fikirlerin, cazip görünen nazariyelerin lâklâkçılığını yapmakla geçer. Düşünce dünyaları adaptasyonculuk ve fikir ithalinden ibaret olması itibariyle, millî ruhu ve temel unsurları tefessüh ettirmesi bakımından bunlar, düşünürlerin en köksüz ve en soysuzudur. Şartlanmış kafaları, yıkanmış beyinleri ile yeni neslin bir kısım beyin merkezlerine oturtulmuş bir tümör gibi, onların hayatını felce uğratmakta ve neticesi meçhul bir kısım zikzaklara itmekteler. İşte yıllardan beri, baştan atılmaları başarılabilen bu baş belâları, tutundukları ve hâkim oldukları nisbette bir çok dimağlara hulûl etmiş, bir çok kimseleri melekleştirici melekelerden mahrum bırakmışlardır. Bu türden nice yüksek okul hocaları, nice yazarlar vardır ki, hepsi de fikir dünyasının en talihsiz esirleri ve yirminci asrın yüz karasıdır. Bütün ilim âleminin reddettiği bu nesebi gayr-i sahih ilimciler, ne gerçekçi düşünürden, ne de yakın gelecekte iltifat ve itibar göremeyeceklerdir.

Bergson, tefekkürle aklı yendi. Bu sayede ilmin luzümsüz kıl u kalini arkaya atıp dupduru hislerle ebediyet ufku erme yolunu gösterdi. Buna, "aklın aklılığı hâkimiyeti" demek sezadır.

Düşünmekten kaçmak, onu günah saymak, dini bilmezlik olduğu gibi; dinsiz için de bir çeşit yobazlıktır.

Tefekkürden kaçan dindar; dinin ruhundaki tefekküre hürmetsizliği bir tarafa, Hıristiyanlığa reaksiyon olarak meydana gelen bütün fikir cereyanlarının kendi öz dininin de ta'nına teşniine eli bağlı seyirci kalmış olacaktır. Zât-ı Bâri hakkında kemiyet ve keyfiyet ifadeleri müstesna, İslâm'da hangi mesele vardır ki, şimdiye kadar münakaşası yapılmamış olsun.

Evet, işte Batı'lı bir sefâlet tasvirçisinin Sefiller'inin ve herkes gibi yaşamak, eğlenmek ve sevmek istediği hâlde kaderin, sırtına yüklediği bir kamburdan ve gözünün üstüne koyduğu urdan ötürü kendini sevmeye ve âşık olmaya lâıyk görmeyen bir kimsenin münakaşası yapılmış, aklın, kâlbın, ruhun tatmin olacağı şekilde neticeler istihsal edilmiştir. Bu, sünnet ehlinin yoludur ve aksi Kur'ân'ın ruhuna aykırıdır.

"Düşünme, küfre girersin" zihniyeti, kadîm Hıristiyanlıktan kalma değersiz ve hiçbir zaman İslâm'ın iltifat etmediği bir fikir düşmanlığının ifadesidir.

Bizler var oluş sırrına ve hikmetine bakmaz, dünyaya geliş ve gidişteki ma'nâyı kurcalamazsak, yapılan tenkitleri ister istemez kabullenmiş olacağız.

Nedir varolmadaki o büyük sır ki, bilindiği takdirde hakikaten var olacağız?

Nedir bir koridora geçitten daha uzun sürmeyen şu dünya hayatı... Elemi, acısı, ızdırabı!..

Nedir şu sefillerin çektiği? Şu gözsüzler, şu koltuk değnekleri ile gezenler? İnsan değil mi bunlar? Yoksa adaletten nasipsiz, rahmetten -haşa- mahrum mu bırakılmışlar?

Ve tu meyhanedekiler, hastahanedekiler, daha binlerce mezellethanedekiler... Hikmetten ve re'fetten nasipleri nedir onların?

Sonra şu ahiret mükâfatından mahrum olan, dünyada ise gadre uğramış, rahat yüzü görmemiş topyekûn hayvanlar.. Ayaklar altında ezilen haşere ve boğucu kanunların tehdidi altında ezilen, şu vahşet diyarına geldiğine bin pişman görünen vahşîer ve onlardan ürkenler, şahinler, kartallar ve onların korkusundan uykusu kaçanlar.. Bütün bunların, cihanlar ağırlığındaki hayata mazhariyetleri şu yaşayış için mi?

Bu istifhamlara ve daha yüzlercesine cevap verilmeden kaçınılsaydı, "Bunlar kaderi alâkadar eder, bu hususta düşünmek ve söz söylemek memnudur" denseydi... Dünkü kelâmcının, büyük İslâm mütefekkirlerinin meseleyi vuzuha kavuşturur beyanları olmasaydı, gönüller ve kâlbler bu günden çok evvel bir süre şüphe ile dolacak ve bugünkü neslin maruz kaldığı imansızlık felâketi asırlar öncesinden hâkimiyet kuracaktı.

Evet A.Camus'un "Saçmalar"ı ile dile getirmek istediği "Veba"sı ile isyan ettiği hususlar işte bunlardı.. Bunlardı Hıristiyanlığın cevapsız bıraktığı meseleler.. Bunlardı İslâm'da da cevabı yokmuş gibi yerli kâfirler tarafından her fırsatta nesle sunulan öldürücü yudumlar ve işte bunlardı yirminci asrın simsiyah bulutlarla örtülü sinesinde buhranların oynaşmasının, fıkradaşmasının asıl sebebi...

Eğer büyük terbiyeciler küfür- İmân muvazenelerine vakıf olsalardı.. Eğer yirmi dört saat yaralanan neslin ruhuna, Nur-u Kur'ân'dan "Yirmi Dördüncü Mektub"u üflemevi akıl etselerdi.. Eğer kaderin yüzünden peçeyi kaldırıp İlâhî takdir ile insan iradesinin sarmaş dolaş olduğunu görselerdi.. Ve eğer tefekkürü nefyeden hâttâ ondan ürkenler, hayatlarıyla, düşünce dünyalarıyla bu büyük gerçeğin sınırlar aşmasına perde olmasalardı, bugün, ayaktaki kangren, beyindeki kanser, bu kadar onulmaz hale gelmezdi.

Allah Resûlü (sav) eşyanın hakikatına vakıf olmayı diliyor. Allah'tan yeni tefekkür semeresi olarak, Allah'ın gönüle "Ledün Âleminden hikmet akıtması"nı istiyor. Sonra bir saat tefekkürü senelerce yapılacak ibadete denk tutuyor. Zira insan, ancak düşünerek yaşadığı hayatta "Yaşadım" diyebilecektir. Ve yaşadığı nisbette ki, duyguları inkişaf edecek ve ötelelerin ötesinde, sermedî manzaralardan haz duymaktan sınırsızlığa erecektir.

Hayatın zikzaklarındaki ma'nâyı düşünmeden yaşayan nâdanların, hikmetin tefekkür üzerinde açmış bir çiçek olduğunu anlamalarına imkân var mı?

Allah gönlümüzü hikmete âşık, ruhumuzu tefekküre hahişkâr eylesin. [5]

TEFEKKÜR

Herhangi bir mevzûda, geniş, derin ve sistemli düşünme ma'nâlarına gelen tefekkür; erbabınca, kalbin çırası, rûhun gıdası, bilginin rûhu ve İslâmî hayatın da kanı, canı ve ziyâsidir. Tefekkür olmayınca kalb karanlıklaşır, ruh hafakanlara girer ve İslâmî hayat da kadavralaşır.

Tefekkür, kalbde öyle bir nûrdur ki, hayır ile şer, zarar ile fâide, güzel ile çirkin onunla görülür ve sezilir.. kâinat onun sayesinde okunan bir kitap hâline gelir ve Kur'ân'ın âyetleri onunla ayrı bir derinliğe ulaşır.

Tefekkür, hâdiselerden ibret alma ve çeşit çeşit netice çıkarmanın çırağı, tecrübelerin altın anahtarı, hakikat ağaçlarının fideligi, kalb nûrunun da gözbebeğidir. Onun içindir ki, her güzel şeyde olduğu gibi tefekkürde de zirveleri tutan **Ufuk İnsan: "Tefekküre denk ibâdet yoktur; öyle ise gelin Cenâb-ı Hakk'ın ni'met ve kudret eserlerini tefekkür edin! Ama zinhar Zât-ı Bâri'yi tefekküre kalkışmayın; zira O, insan düşüncesini aşan bir mevzûdur"** meâlindeki sözüyle, düşünebileceğimiz sahanın sınırlarını belirler ve bize, güç, imkân ve iktidarlarımızı ihtâr eder.

Bu hususu hatırlatma sadedinde Minhâc sahibi ne hoş söyler:

"-Ni'metleri tefekkür etmek bu yolun şartıdır. Ne var ki, Cenâb-ı Hakk'ın Zât'ında tefekkür apaçık bir günahdır. Evet, Allah hakkında düşünmek bir bâtıldır; O'nu hem bir muhâl hem de hâsılı tahsil bil..!"

Zâten Kur'ân-ı Kerîm de: "-Onlar göklerin ve yerin yaratılış ve şekillendiriliş keyfiyetinde tefekkür ederler" (Âl-i İmrân, 3/191) meâlindeki âyetleriyle, kâinat kitabını, bu kitabın yazılış keyfiyetini, harf ve kelimelerinin husûsiyetlerini, cümleleri arasındaki nizâm ve âhengi, hey'et-i

umûmiyesindeki rasânet ve sağlamlığı nazara vererek bize en yararlı düşünme yolunu salıklamıyor mu?

Evet, her düşünce, her tasavvur ve her davranışta Hakk'ın Kitab'ına yönelmek, O'nu anlamaya çalışmak, hayatı O'ndan anladığımız şeylere göre tanzim etmek ve yaşamak; kâinat kitabındaki ilâhî sırları keşfedip ortaya koymak ve insana her an ayrı bir îmânî derinlik ve renkliliği duyurup tattıran bu yeni keşif ve tesbitlerle, îmândan ma'rifete, ma'rifetten muhabbete, muhabbetten, rûhânî hazlara uzayan bir ışıktan yolda bütün hayatı zevk haline getirmek, sonra da âhiret ve ridvân-ı ilâhîye yürümek; işte insan-ı kâmil olmanın nûrlu yolu..!

Tefekkür, araştırma sahası itibâriyle bütün ilimlere açıktır, ama, aklî ilimler, pozitif tesbitler, bu büyük netice için sadece bir mukaddime, bir vâsita ve bir yoldur.. ve bunların hepsi de gerçek muhtevâ ve yüzleriyle ilm-i vâhid-i ilâhîye müteveccihler. Tabîî insan dimağı yanlış muâlecelerle inhirâfa uğratılmamışsa...

Evet, varlığı bir kitap gibi mütâlâa ve tefekkür ancak, bütün eşya ve eşyaya ait husûsiyetlerin Allah tarafından yaratılmış olduğunu kabul etmekle beklenen semereyi verir ve bereketli bir vâridat kaynağı hâline gelir ki, bu da her şeyin her hâliyle Allahu Teâlâ'ya istinâdını yakinen idrâk eden ma'rifetullah, muhabbetullah ve zikrullah ile itminâna ulaşmış kalbî ve rûhî hayat kahramanlarının şîârıdır.

Mebde'de her şeyi Cenâb-ı Hakk'a istinad ettirme esasına göre sistemleştirilmeyen bir tefekkür, neden sonra Allah'a yönelip ve neticede O'nda mütenâhî olmasına mukabil; tâ baştan halk ve emir, her şeyi O'na bağlama esasına göre planlanmış bir tefekkür ise, sonsuza kadar hep yeni yeni buudlarıyla sürer gider ve kat'iyen inkıtaa uğramaz. Yani böyle bir tefekkür "Evvel" ve "Zâhir" isimleriyle Allah'tan başlayıp sonra yine "Âhir" ve "Bâtın" isimleriyle Allah'a müteveccih olacağından mütenâhî değil, lâtenâhîdir. İşte böyle, tâ işin başlangıcında hedefi belirlenmiş bir tefekküre teşvik aynı zamanda varlığın şekil ve tecellî yollarını tesbite çalışan tabîî ilimlerin usûl ve sistemlerini öğrenip kullanmaya da bir teşviktir.

Evet, gökler ve yer bütün eczâ ve mürekkebâtıyla, Allah'ın mülkü olduğundan varlık kitabında mütâlâa edilen her hâdise, her şe'n ve her nizâm Yüce Yaratıcı'nın şeriât-ı fitrîyedeki ahkâm ve tasarruf keyfiyetlerini de okumak demektir. Bu kitabı hakkıyla okuyabilen ve okuduğu şeylere göre hayatını düzenleyen birinin yolu herhalde hidâyet ve takvâ yolu, varacağı yer Cennet, içtiği de kevser olacaktır. Evet, dünyada çeşit çeşit nimet ve rengârenk güzelliklerin gerçek sahibi olan Allah'tan gaflet ve hep iblisin rehberliğiyle nankörlük vâdilerinde dolaşan felâket ve hüsrân ashâbına karşılık, o, herşeyin gerçek sahibi Mün'im-i Hakîki'yi tanıyıp, O'na îmân ve îmândaki şuur ile inkiyad ederek, melâike, enbiyâ ve siddîkînin öncülüğünde, hep şükür-nimet, nimet-şükür daireleri içinde dolaşır ve dökülen dökülene yığınların mahvoldukları, aynı vâdilerde Yüce Yaratıcı'nın lütuflarına mazhariyetin hakkını verir ve ömrünü bir tefekkür üveyki gibi geçirir. Şayet bir tümseğe ayağı takılsa, fikir dünyasını zikirle buudlaştırır; tedbirden teslim, temkinden tefvîze geçer, âlemin mesâfelere esir düştüğü yerlerde o, göklerde tayerân ederek hedefine ulaşır...[\[6\]](#)

[2] Asrın Getirdiđi Tereddütler 2, s:193

[3] Hitap Çiçekleri

[4] Sonsuz Nur 2

[5] Hitap Çiçekleri

[6] Kalbin Zümrüt Tepeleri 1

ALLAH'IN SEVDİĞİ ÇOCUKLAR

Ak sakallı âlim, seccadesinden başını kaldırmış Allah'a yalvanyordu:

— Ey Rabbim, yaşım ilerledi, ömrümün sonuna geldim. Bana lûtfeylediğin bu ilmi, kütüphanemdeki řu güzel kitaplarımı kime vereyim ki, kıymetini bilsin, içindeki hakikatlardan istifade sağlasın?..

Dualarla yatağına uzanan âlimin o gece gördüğü rüya çok manidardı. Yeşil kanatlı bir melek gelmiş kendisine şöyle diyordu:

— Sen zengin kütüphanedeki güzel kitaplarını kime

vereceğini mi soruyorsun? Üzülme, vereceğin yeri sana bildirmek üzere Rabbim beni gönderdi. Sabah namazından sonra bitişikteki üç komşu evine gideceksin, bu evlerin çocuklarını alıp kütüphanene getirecek, kitaplarını. onlara taksim edeceksin. Senin kitaplarına lâıyk olanlar bu çocuklardır!

Melek bunlan söyledikten sonra pır diye uçup gider.

Gözlerini açan âlim, gördüğünü yeniden hayalinden seyretmeye çalışır. Meleđin sözlerini bir bir yeniden düşünür ve bu şeytanî bir rüya değildir, diyerek söyleneni yerine getirmeye karar verir.

Sabah namazından sonra ilk işi tarif edilen komşu çocuklarını toplamak olur. Üç komşunun küçüklerini evin deki kütüphanesinin önüne oturtur ve sorar:

— Sevgili çocuklar, sizler muhakkak Allah'ın sevdiği gençlersiniz. Allah sizi seviyor, ama neden seviyor, bilemiyorum. Bana söyler misiniz, gündüzleri boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz?

Birinci çocuk şöyle konuşur:

— Ben sabahlan kalkıp ormanlara, ağaçların yeşilliklerine, bağ, bahçelere bakıyorum. Bunlar kışta kupkuru, yapraksız, meyvesizken baharda yemyeşil.. Çiçekler açıyor, meyveler veriyorlar. Düşünüyorum, bu ağaçların içinde bunları yapacak bir makina olmadığına göre kim yapıyor

bunları?.. Bunu ancak bizi nimetleriyle besleyip sevindirmek isteyen Allah'ımız yapıyor, diyor, Allah'a olan sevgimi daha da çoğaltıyorum. Bu düşüncelerle dinî kitapları daha çok okuyor, okudukça da Allah'a olan sevgimi daha çok kuvvetlendiriyorum. Kitap sevgim çok fazla..

Ak sakallı âlim şöyle izah eder:

— Yavrucuğum, bu söylediklerin çok güzel şeyler. Demek Allah da seni bunun için seviyor olmalı. Etrafına bakıp ibret almak, her gün boş zamanlarında dinî kitap okumak fevkalâde güzel şey.. İkinci çocuk da şöyle konuşur:

— Ben de geceleri yıldızlarla süslü gökyüzüne bakıyor, boşluğu aydınlatan ayı seyrediyorum. Sonra bizlere yağmurlar indiren bulutları düşünüyorum, canlanan sebzeleri hatırlıyorum. Bütün bunları bizim için yaratan Rabbimize olan sevgim ve bağlılığım daha da artıyor? Bu sebeple ben de dinî kitapları daha çok okuyor, her gün boş zamanımda İslâmî bilgimi artırıyorum.

Nur yüzlü âlim bunun sözünü de şöyle izah eder:

— Evlâdım, bu senin yaptığın Rabbimizin hoşuna giden şeydir. Boş zamanlarında yaratıkların ibretli durumlarını inceleyip, dinî kitaplar okuyarak dindarlığını kuvvetlendirmek kadar Allah'ın hoşuna giden bir şey olmasa gerektir.

Üçüncü çocuk da şöyle konuşur:

— Efendim, arkadaşımın biri gökyüzünü, diğeri de yeryüzünü inceliyormuş. Ben de yerde, gökte gördüğüm her şeyi, kuşları, hayvanları inceliyorum. Meselâ bunca kuşların rızıklarını veren Rabbimiz ayrıca yerde yaşayan * koyunların, kuzuların da rızıklarını veriyor. Hattâ onların memesinden bizlere de rızık gönderiyor. Nitekim koyun yediği ottan hem et yapıyor, hem süt veriyor, hem de gübre meydana geliyor. Yediği tek şey, ama neticesi çok çeşitli. Tek ottan değişik şey meydana gelmesi, koyunun, ineğin, mandanın kamında bir fabrika bulunduğundan değildir. Bunları düşününce Rabbimize olan sevgim daha da çoğalıyor, çoğaldıkça da boş zamanlarımda ben de arkadaşlarım gibi dinî kitap okuyor, Müslümanlığımı daha da kuvvetlendiriyorum.

Âlim ondan da çok memnun olur. Kitaplarını üçe ayırır, her birini birine verir ve der ki:

— Çocuklar, bu gece yeşil kanatlı bir melek geldi, Allah'ın çok sevdiği çocuklara kitabını vereceksin diyerek sizleri tarif etti. Ben de Allah'ın sizi neden sevdiğini merak ettim. Şimdi anladım ki, sizler cidden Allah'ın seveceği bir tutum içindesiniz. Kitaplarımı size seve seve veriyorum. Alın, okuyun, siz de parmakla gösterilen âlimlerden olun.

Sevinen çocuklar evlerine kucak kucak kitap taşıyarak ana-babalarını da hayrette bırakırlar.. Allah'ın kendilerini daha çok sevmesi için o günden sonra daha çok dinî kitap okurlar, kâinattaki varlıkları ibretle incelemeye devam ederler. [9] [9] Ahmet Şahin “Dini Hikayeler” s:139

